

Политическое и военные лидеры убыхов и абхазов. Второй слева — сочинский владетель Ясу Ахмет Абагу.
1841 г. Долина реки Сочи. Художник Г.Г. Гагарин

Hatice Şirin UYANIK : Maykop'ta Bir Atlı

Bursa için göçmen kentidir diyebiliriz.1800'lü yıllardan bu yana geçen iki asırda Bursa hep göç almıştır. Tatarlar, Arnavutlar, Boşnaklar, Pomaklar, Balkan Türkleri, Kosovalılar, Batı Trakyalılar, Gürcüler, Dağistanlılar ve bizim Çerkes dediğimiz Adıgeler hepsi Bursa'ya gelip, kültürleriyle, becerileriyle burasını sadece Türkiye'nin değil Dünyaca da bilinen bir şehir haline getirdiler.

1856 yılında Berlin'de imzalanan barış anlaşmasından sonra çarlık saldırılarını sürdürdü. Yakılan Adıge köylerinin yerine Ruslar göçmenleri yerleştiriyorlardı.1863 yılında çarlık Adıgelerin önünde iki seçenek sundu. Rusların gösterdikleri ovalık bölgelere veya Osmanlı Devleti'ne göç. Osmanlıların 1830 yılında yaptıkları nüfus sayımı devlet yetkilileri için bir alarm vermişti. Osmanlı'nın nüfusa ihtiyacı vardı ve bu amaçla Kırım'dan Tatar göçlerini teşvik etmişti. Osmanlı Devletine ve Bursa'ya göçler 1840'larda başlamış, kırım savaşı yıllarında artmıştı. Ancak çarlığa karşı savaşırken bir milyona yakın insanı kaybeden Adıgeler Karadeniz sahiline indiler. Göç için yola koyulan 1,5 milyon Adıgenin üçte biri yollarda, üçte biri yerleştikleri yerlerde can verdiler.

Bu topraklara yerleşen Adıgeler Atavatını unutmadılar. Ancak 93 Harbi, Birinci Dünya savaşı, ardından İkinci Dünya savaşı çıktı. Soğuk savaş yılları sınırlarını iyice aşılmaz kıldı. Sadece kısa dalgadan yakalanan Adıge radyolarındaki haberler ve şarkılar dinlenebildi. Kafkasya’da yaşayan bizim çerkes dediğimiz Adıgeler 1863 yılında Rus çarlığı ile yaptıkları bağımsızlık savaşını kaybedip, teslim oldular. Çarlıkla 300 yıldır sürdürülen bu savaş 1760’lar dan sonra sürekli bir hal aldı. Ruslar Çerkesya’yı kurdukları kalelerle, karakollarla çevirdiler. Kırım Hanlığı’nın Rus çarlığı tarafından işgal edilmesinden sonra bu savaşlar daha da sıklaştı (1783).Osmanlılar 1791-1792, 1806, 1812, 1830 yıllarında Rus çarlığı ile yaptıkları savaşları sürekli olarak kaybettiler. İki devlet arasında 1830 yılında imzalanan barış anlaşmasıyla Osmanlı Devleti kendine ait olmayan Adıge topraklarını çarlığa bıraktı.

Adigeler doğal olarak bu anlaşmayı kabul etmediler. Adigeler ve çarlık arasındaki savaşlar daha kanlı olmaya başladı.1853–1856 yılları arasında yapılan ve çarlığın yenilgisiyle biten savaş Kafkasya için bir çözüm getirmedi. Savaş sürerken İmam Şamil'in uzlaşmaz bir tutum alması, müttefiklerin Kafkasya konusunda bir karar almasını engelledi. Bu savaşta Osmanlılar Balkanlarda, müttefikler Kırım'da başarı kazanırken, Osmanlılar doğu cephesinde yine yenildiler ve Kars, Rus ordusunun işgaline uğradı.1960'lardan sonra yumuşama dönemi başladı. Seyrek de olsa gidip gelmeler başladı. 1991-1992 yıllarında Sovyetler Birliği dağılınca Bursa da yaşayan Adigeler Atayurtlarına gitme, oralarını görme, akrabalarını bulma fırsatı doğdu. Hadjimoukoff (Adıge sülale ismi) Hatice Şirin Uyanık 'da bir grup arkadaşıyla 2012 yılında çıktığı bu yolculuğu sizler için yazıya döktü.

MAYKOP CADDELERİNDE BİR ATLI

Çocukluğumdan beri hayranıydım asil atların. Ruhlarının sonsuz özgürlüğü, sadakati, ihtişamı, asaleti, gururu, bağlılığı bir nefes kadar ruhuma yakın olmaları ve gem vurulmaz inatları. Kayseri de babamın görevi nedeniyle yaşadığımız dönemde bir aile dostumuzun çiftliğinde daha dört yaşındayken ata bindim. O andan itibaren, atlara, tarihimize karşı sonsuz bir aşk duymama neden olmuştu.

Yıllar sonra bir bayram sabahı Rahmetli Büyükbabam İsmail Hakkı Erkan'ın üç katlı konağının sol alt girişinde özel çalışma odası bulunuyordu. Saatlerce orada yalnız kalırdı, Odasına izinsiz kimse giremezdi. Bu kilitli ve gizemli çalışma odasına girdiğimde, masanın üzerinde 1984'den kalma koskoca siyah daktilosunun tuşlarına bastığımdaki tarifsiz duyguyum beni okumaya ve yazmaya teşvik etmişti.

Daktilonun yanında bulunan biblo at, yeşil renkte bayrak üzerinde sarı on iki adet yıldız ve ortasında üç ok şeklinde örtü ve içinde ayrıcalık olmayan bir kitabın üzerinde hayran uyandıracak şekliyle kanatlı beyaz bir at kitabın üzerinde oniki puntoluk büyük harflerle yazılmış; Öğrenmenin Geleceği; Dipnot, Sizi kendinizden öteye götürmeyen bilgi cehaletten beterdir" yazısı, yeşil krem renkleriyle bezenmiş küçük el yapımı radyo, radyoda Nihavent makamı "Yine hazan mevsimi geldi" şarkısı ve yanında Nartlara ait tarihi bir dosya vardı.

Rahmetli Anneannem Cemile Fatma Erkan ve Rahmetli büyükbabam İsmail Hakkı Erkan'ın çocukluğumdan beri bana aşıladıkları, bende yaşattıkları Xhabzeye ve onlara vermiş olduğum söz ile atalarımın yurduna gidecektim.

Atları hep kıskandım. Tıpkı Nart destanlarındaki Sosrukonun kanatlı atları gibi özgürce her yöne koşmaları beni kıskandırdı. Bende onlara özenip, atalarımın sürgün edildikleri atavatanlarına uçtum. Uçağım sonsuz maviliğin içinde süzülürken takvimler 06 Ekim 2012'yi gösteriyordu. Maykop'a gitmek için Krasnodar'daydım.

Krasnodar havaalanından merkeze gelen otobüsten indikten sonraki şaşkınlığım anlatılmaya değeri. Şehrin sakin huzur veren sokaklarını dolaştım. Nemli gözlerimle süzdüm atalarımın ana vatanını. Her duyan yürek gibi her özlem duyan hasret dolu insan gibi caddelerini karış karış gezmeliydim.

Aceleyle yürüyorum sokakları bir şeylere geç kalmak istemiyorum. Adımlarımı pür dikkat hevesli bir şekilde atmam gerekiyor. Yüreğimin üzerine basmadan ilerleyemiyorum. Ekim Kırmızısı erguvanların, derin mavilerin hâkimiyle yürüyorum. Güneşin sarı kardelen örtüsü sarmış her yanı. Güneşin sıcaklığıyla parlattığı renkler daha bir belirgin. Sol kaşımı hafifçe kaldırarak akşamdan kalan yağmurun parlattığı renkleri daha bir belirgin şekilde görüyorum.

Oysa ne kadarda değerli zamanım, çabuk olmalıyım. Sarılar, kırmızılar, yeşiller, huzur dolu dört tarafım. Biran önce Otel Nadezhdaya gidip yerleştikten sonra şehri keşfetmek bana huzur verecekti. Oysa çabuk olmalıyım anlatılmamış gizem dolu tüm hikâyelere. Bütün caddeler bir uçak pisti genişliğinde ve bomboş. İki yanımda kocaman Meşe ağaçları. Meşe ağaçlarının yapraklarının gölgesi altında bulunan ince uzun sarmal bir sokaktan, içinde insanı yokmuş gibi izlenim veren cadde kenarlarında sıralanmış evler.

Arada sırada su birikintilerinin ve tertemiz caddelerine, sanki inat olsun diye dökülen yaprakların üzerinden atlıyorum. Üzerlerine ağaçların ve şehrin görüntülerini ışık oyunları ile yansıtıyor.

Ayağымda yüksek topuklu ayakkabıyla; “aman dikkatli yürü” diye kendi kendime yön veriyorum. Yine de ayağımın acısıyla içimdeki bitmek bilmeyen tarifsiz bir mutlulukla yol almak imkânsız.

Şimdi Tetiy (bizim) denilen sevgili Ersin Curmit Dug, güzeller güzeli kızları Psinef ve eşi Mirac Dug tarafından işletilen kafeteryada kahvenden bir yudum alıyorum ve bu sakinliği, rahatlığı bir köşeye bırakıp, arı kovanı gibi vızır vızır geçenlerin bulunduğu bir yerden bahsetmek istiyorum.

Maykop tarihin göbeğinde bir vaha gibi zaten. Çocuk parkı, heykeller, şehrin içinde ormanı, Orkestra binası, Maykop camisi, geniş yollar, geniş sokaklar. Ulaşım son derece rahat. Maykop'un neresinde yaşarsanız yaşayın, bir otobüs biletiyle ulaşabileceğiniz mesafede gideceğiniz yer. Otobüsten indiniz, yolun kenarından kent ormanına doğru yürüyorsunuz.

Caddeyi, çocuk parkını geçtiniz mi, hemen meydana yakın sağ tarafta kocaman bir bina olan Maykop Cumhurbaşkanlığı binasını görüyorsunuz. Yalnız geziyordum sokakları, *hızlı adımlarla uçarcasına yürüyordum yollarda. Şehir, renk cümbüşünün ve ruh ahenginin güzellikleri ile toplanmış bir görüntüye sahipti.*

Esrarengiz sırlarla dolu kim bilir kimlerin gelip geçtiği bir sokaktı adımladığım. Bir köşesinde kulağıma yankılanan dünyanın en güzel Adıge müzikleri ve yanık sesleriyle Adıge gençlerinin dansları ruhuma eşlik ediyordu.

Kelimeleri tam anlayamıyordum ama kulağıma gelen melodi ruhumda tarifsiz eşi benzeri olmayan sonbahar ifadesiydi. Maykop'un her köşesinden duygularımın ve hüznümün yürek fırçaları ile boydan boya çizilmiş Da Vincinin tabloları gibi doyusya bahar kokan ve sonsuz sitem içeren görselliğine hapsedilmiş gibiydi. İşte o kitaplarda okumuş olduğum Lenin Meydanı.

Tarifi olmayan bir sevinç ve ihtişam ruh haliyle, aynı caddeyi kâşiflerin yeni keşiflere çıktığı gibi dolaşmıştım. Yirmi beş odalı, Kaf dağındaki butik bir otelde, dilimizi konuşamayan, bizleri uzaktan yakından tanımayan insanların ve aşınası olmadığımız adını bile çoktan unuttuğumuz huzurun, mevsimlerin içinde yol alıyorduk.

Gönl

üm şehirdeki huzuru hissetmişti. Bu kentte huzuru bulmuştum. Dilini bilmediğim tarifi bir o kadar zor duyguları yaşamaya başlamıştım.

Cevabım belliydi; burayı çok sevmiştim. Sabahları kuş sesleriyle uyandığımda ilk aklıma düşen, ezberlediğim yolları defalarca adımlamak hissiydi. Görmeden dokunmadan sevmiştim ben bu şehri. Gizem ve peri masalların şekillendirdiği bir hayal şehriydi sanki Maykop. Heyecanım kat be kat artıyordu. Yol arkadaşım Meral Abla Adigece Sinane (Annem) şarkısıyla yıldızların, yağmurun gökyüzünden dağılıp gitmesini işaret etti. Gök büyüleyici, yer büyüleyici, sessizlik büyüleyici.

Gönlümün esin telini ışık tuttum gün boyunca yollara, geceye, yıldızlara. Burada yaşamaktan çekinmezdi insan. Burada sadece ruhumu dinler olmuşum. Ruhumun ilham dolu keşfettiği bu şehir kalemimin kâğıda düştüğü andan itibaren hayatımın bütün yönü olmuştu.

Maykop'un o büyülu havasına kendimi öyle çok kaptırmışım ki, ne zaman etrafa baksam içimdeki sessiz çığlıkları keşfedebilmenin mutluluğunu yaşıyordum. Her anında, her saniyesinde beni yansıtan çizgilere, renklere, kokulara sahiptir. Bilmediğim tek şey zamanın avuçlarımdan hızlı bir şekilde gittiği.

Kendimi bu güzelliğin ortasında bulmuştum. Kendimi buraya ait hissettirecek birçok işaretler mevcuttu ama kalıcı olduğumu düşündürecek tuhaf bir his gelmiyordu nedense. Buraya gelip her şeyi görmem tamamen tesadüf olamazdı. Benliğimi baştanbaşa kaplayan huzur hissini yerine garip bir hüzün çöktü. Ya Buradaki akrabalarımı bulamazsam.?

Maykop'da çocukluğumdan bu yana hayran olduğum Nalmes Halk Oyunları ekibinin direktörü Azamat Nath Bey yanıma geldi. Yaka kartımda bulunan Abzehk soy ağacına sahip olmadığımı, Adige boylarından Bjedug Pşı ya da Kaberdey Pşı olduğumu arada tercüman olan arkadaşlarımız bir çırpıda söyleyince, biran önce Türkiye ye gitmem gerektiğini Rahmetli sevgili Büyükbabam İsmail Hakkı Erkan'a aklımda biriken bir sürü soruyu tekrar sormam gerektiğini biliyordum. Yani altı senelik kültürümüzü araştırıp özümü öğrenmeye ve akrabalarımı bulmaya geldiğim bu şehirde başladığım yerdeydim.

Çıkamaz sokakta çıkışı olmayan bir labirent gibi kendi merkezimde çakılıp kalmıştım. Birden bire yorgunluğumun ezip geçtiği huzur kalıntıları ile başlangıcı olmayan yepyeni bir hikâyenin ortasında buldum. Bu sonsuz harikulade görüntüyü bir tepeden seyretmek, ışıklarını kalben izlemek... Şehirle tanışmam böyle olmuştu.

Türkiye'nin her tarafından gelen Seksen dört kişilik kabile ile tarihe yolculuğa çoktan ortak olmuştuk bile. Önden ilerleyen gruba seslenerek durdurduk.

Maykop Flarmoni binası duvarlarının oymalı tarihi nakışlarını, ilginç saatini, estetikli görünümü ve masalsi ortamın tadını bitmek tükenmek bilmeyen sohbetlerimizde birbirimize anlatıyorduk. Dopdolu bir gün geçirmenin verdiği büyük bir hazla yeni bir Maykop sabahına uyanmak için kalbim uykuya daldı.

Ertesi gün daha güzel bir gün olacaktı, bunu hissediyordum. Yeni yerler keşfettiğim zamanlar böyle olmuştu. Her anımızı fotoğraf kareleri ile kalıcı kılmak için, geçen zamana şahit olması için çabaladık. Kahvaltı için hazırlanmaya başladığımızda güneş, yeniden renkleriyle içimizi ısıttı.

Atalarımın yıllar önce yaşadığı, yurdunu korumak için savaştığı, bizlere bıraktığı Xhabzeye manevi ortamın verdiği gururla, onurla sahip çıkmanın, Atalarıma verdiğim söz ve gelecek kuşaklara aktarmanın yemini ile kapıdan ilk çıktığımda yeni güne gülümsüyordum.

Yanımda kültürümü paylaştığım insanların varlığı ile kahvaltının Thurije haluju (yağda kızartılmış sade börek) mayalı minik puf ekmeği çeşitliliği, Mecac (mısır unundan yapılmış ve tavada pişirilmiş yiyecek), âhlat (yaban armudu) suyundan tutun, isli ve kurutulmuş Çerkes peynirine kadar otantik özelliğini taşıyordu hem lezzetli, hem de damaklara hitap ediyordu.

Tüm hazırlıklar bittiğine göre tekrar Maykop turumuz başlamalıydı. Elimde fotoğraf makinem, yanımda arkadaşlarım, çevremde masaldan bir şehir, adımlarımda mutluluk vardı. Enerjik bir günümdeydim. Melekhan Fidan, Şengül İyigün, Hatice Şenvar ve Eşi Kaya Şenvar, Dr. Necdet Hatam, Sevil Yedic ve eşi Mehmet Yedic.

Akrabam olduğunu tesadüfen öğrendiğim, Nurgül Topal, Ayla Düzgün Kayhan'ın minik kızları Zeynep Kayhan, kardeşi Adnan Düzgün Beyler ve köyümden (Lışhe) Gupse,

Makbule Abla ve ismini saymadığım nice güzel insanlar bize rehberlik yapacaklardı. Hepsi de son derece sempatik, konuşkan ve her şeyimizle ilgilenen insanlardı.

Adige kamalarının, Adige kadın ve Adige erkeğinin ulusal kıyafetli heykelciklerin, kalpakların, şarbonların, Adige yüzük, kolye ve diğer hediyeliklerin yer aldığı tezgâhlar hemen dikkatimi çekmişti. Ulusal kıyafetlerimizin yapıldığı atölyeye gelmiştik ayakkabımın azizliğine uğramıştım ve atölye sahibi güzel yürekli Adige kadın hiç tereddütsüz ayağındaki babetlerini çıkartıp vermişti ama gönlüm razı olmadı. Küçük bir dükkândan terlik almıştım, sokaklarında çıplak ayak ile gezmeme rağmen çorabımın altı kirlenmemiş hatta çorabım kaçmamıştı. Sokaklar bu kadar temizdi.

Şuan hepimiz aynı gökyüzünü paylaşıyoruz, aynı havayı, aynı yağmurları, aynı ağaçları, aynı suyu, aynı sevgiyi, aynı toprakları ve bu duyguları biran önce herkesle paylaşmak istiyoruz aslında.

Yanımda getirmiş olduğum tekrar tekrar okumaktan büyük zevk aldığım kitabımın en sevdiğim bölümü ve paragrafı gibi buradaki hayat. Yüzleri yürekleri kadar aydınlık küçük küçük mutlulukları bile paylaşmaktan çekinmeyen her zaman yüzlerindeki gülümseme ile güzel insanlar. Bulutları okşayan Maykop camisinin yeşil gölgelerini adımlamak için Maykop müzesine yöneldik.

Müzedede odaların iç içe geçtiği koridorlardan geçtikçe geçmişimizin izlerini taşıyan bu binada merdivenlerinden çıktıkça kendi ruhunuza kanat takmış gibi hissediyorsunuz. Kar demeden çamur demeden zirveye ulaşan dağcı edasında tırmandık bu merdivenleri. En zirvede gördüğünüz şey heybetli bir kadının, yani Setenay Guaşenin Adıgeler'de kadının kutsal olduğunu belirten ve bereket dolu ellerini açmış, kırmızı ulusal kıyafetiyle sizi karşılayan enfes görüntüsüydü.

Hayal gücünüzün izin verdiği ölçüde şekillendiriyorduk, Maykop'u. Rüzgâr nasıl eserse zihninizde öyle şekilleniyordu. Yorulmak yoktu, olabildiğince ruhumuzu güzelliğe doyurmak lazım.

Maykop'ta çok güzel insanlarla tanıştık. Yeni tanışmamıza rağmen sanki uzun yıllardır tanıyor havasını aldığımız bu güzel insanlar bize Lago-Nakide (Maykopa 165 km uzaklıkta atalarımızın savaştığı yayla) çok görkemli bir masa hazırlamış ve molamızı güzel bir sofranın etrafında tadına doyum olmaz bir muhabbet ile geçirmiştik.

Maykop'taki büyüklerimizin misafirperverlikleri özel bir yer edindi gönlümde. Muhabbetimizi Kalmuk çayı ile tamamlayıp turumuza rehberlerimizin Maykop'un göreceğimiz her köşesine bizi götürmesiyle devam ettik. Lago-Nakiyi yeri geldi bir tepeden, yeri geldi bir ovadan seyretmeye daldık. Çektiğimiz fotoğraf ile kalıcı kıldık zihnimizde ve kalbimizde yer edinen bu güzel şehri ve güzel dostlukları. Yağmurda yeşilliklerin içinde yürümek keyifliydi.

Hayal gücünüzün sonuna kadar düş kurduran bir şehir Maykop. Gözlerinizin alabildiği kadar rüyanın kapılarını aralayıp, sonsuz ilham veren anıların, tabiata, tarihe özünüze hoş dokunuşlar ile zihninizden geçidini mümkün kılıyor.

Atavatanın vefalıları ona sahip çıkanlardır. Ve kente göçenler onlara çok şey borçludurlar. Onlar aslında cesur ve vefalı olanlardır. Her şeye rağmen Ata vatanda kalıp ata ocağını tütürmeyi tercih eden, anavatanımızı ayakta tutan onları yaşatan, iyi günde ya da kötü günde bir araya toplaşmamıza vesile olan cesur halkımıza biz Anadolu'da yaşayan Adigeler aslında çok şey borçluyuz. Onlarda olmasa...

Şairin dediği gibi; "Eğer ölürsem buralarda. Beni götürsünler doğduğum topraklara."

Geceleyin yepyeni bir güne uyanmak için veda ederek ayrıldığım bu rüya şehre bir daha gitmek dileğiyle Türkiye'ye döndüm.

Veee çocukluğumdan beri en büyük hayalim olan; hayran olduğum ruhuma en yakın ruhu özgür, asil atlara dokunup onlara binmek isteğim, nihayet Maykop sokaklarında Nalmes Halk Oyunları Ekibinin atlı süvarilerine ricam ile onları durdurup gururla bindiğim at, söyleyin kaç kişiye nasip olmuştur.

Sevgiyle kalın.

ADIGE GENÇİ

*Yüzyıllar boyu uykunun koynundaydın
Söyle verdiğin sözleri unutmuş muydun?
Yüreğimiz hançer, bileğimiz bükülmez
Hani Sosruko sonsuz kanatlarını açmışken
Sen hangi dağlarda ateş altındasın
Ey, Setenay nerde cesur yüreklilerin
Bereket sendeyse eğer nerede Aşemez
Bulutlar sır yüklü
Posedion geçit ver bize
Ey ulu Nart kalbinle dokun geleceğe, herkese.*

***Şimdi içimizdeki zincirleri kırma zamanı
Şimdi dağlarını özlediğim Maykopa gitme zamanı.***

***** Küllerimden yeniden doğdum. Hadjimoukoff Hatice Şirin Uyanık.**

Hatice Şirin UYANIK

Kayseri doğumludur, ilk, orta ve lise eğitimini Balıkesir'de tamamladıktan sonra Erciyes Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümünü bitirmiştir. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji bölümünde okumaya devam eden yazarımız çeşitli bankalarda görev aldıktan sonra özel sektörde mali işler ve insan kaynakları müdürü olarak çalıştı. Çeşitli derneklerde Kültür ve Sanat Başkanlığı yapan yazarımız kültüre, sanata en önemlisi de insana verdiği değer ile köklerini araştırmak için Rusya, Maykop ve Krasnodora 2009-2012 yıllarında gitmiş ve 20 yıllık araştırmaları sonucu Türkiye de bir ilk olan Rusça, Osmanlıca, Öztürkçe,Farsça, Çerkesce ve Türk Sanat müziği, Türk Halk Müziği bestesi olan ve tersinden okunan şiir kitabı "Küllerimden Yeniden Doğdum" ile Bursa'daki çeşitli dergi ve gazetelerde makale, şiir ve deneme yazıları ve kitabı hakkında bilgi aktarımı olmuştur. Bu gizemli yolculuğa Büyük Babası İsmail Hakkı Erkan ve akrabası Devlet Resim Sanatçısı olan Şeref Bigalı ile birlikte çıkmıştır. Ayrıca yazı dünyasına destekleri olan, en başta edebiyatın üstadı Yaşar Kemal, edebiyatçı yazar Kekil Şimşek, yazar Muzaffer İzgü, yazar Şener Aksu, yazar Ekrem Hayri Peker ve Adige Xase Thamete Yazar Dr. Necdet Hatam, Adige Thamete Yazar Ali Curey dir. Kişiliği duruşu ile kültürümüze ve sanata farkındalık katan sosyolog adayı yazarımızın hali hazırda kökleriyle ilgili 4 romanı, 2 Tarihi romanı ve 1 çocuk hikaye kitabı, kitapseverlerle en yakın zamanda buluşmak üzere basıma hazır bulunmaktadır.

[status draft]

[nogallery]

[geotag on]

[publicize off|twitter|facebook]

[category araştırma]

[tags TARİH, Hatice Şirin UYANIK, Maykop, Atlı]